

10 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

10.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

10.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa. Romanioppilaiden opetuksessa tulee huomioida Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä.

Romanioppilaiden opetuksessa tulee huomioida Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä.

10.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

10.4. Muut monikieliset oppilaat Maahanmuuttotaustaiset oppilaat

Muiden monikielisten Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä Maahanmuuttotaustaisia oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän valintaa kuvataan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisessä tehtävässä.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttotaustaisille oppilaille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen suomi toisena kielenä – oppimäärän mukaisesti. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus):

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttotaustaiselle oppilaalle voidaan laatia suunnitelma opintoja varten. Mikäli oppilas on ilman huoltajaa alaikäisenä maahan tullut tai muu maahanmuuttajalapsi tai -nuori, jolle laaditaan kotoutumisen edistämiseksi annetun lain mukainen kotoutumissuunnitelma, voi oppilaalle laadittava suunnitelma olla osa sitä.

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetus

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksessa on otettava huomioon oppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet.

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden erilaiset taustat asettavat suuria vaatimuksia heidän opetukselleen. Oppilaiden oppimisvalmiuksissa on suuria eroja.

Opetussuunnitelma edellyttää, että oppilaiden yksilölliset lähtökohdat huomioidaan. Kovin erilaisesta kokemus- ja kulttuuripiiristä tuleva oppilas ei tukitoimista huolimatta pysty vastaanottamaan suomalaisen koulun tarjoamaa opetusta tai hänen on vaikea sovittaa aiemmin oppimaansa uusiin oppimistilanteisiin. Miten käy siis perusopetuksen oppimiskäsityksen mukaisen tiedon rakentumisen silloin, kun oppimisvalmiudet omaan ikätasoon verrattuna ovat puutteelliset tai rakenteeltaan hyvin erilaiset?

Savonlinnassa peruskouluikäisten maahanmuuttotaustaisten nuorten opetus tapahtuu oppilaan kielelliset valmiudet ja yksilöllinen tilanne huomioiden joko yleisopetuksen ryhmään integroituna tai valmistavassa opetuksessa, jonka jälkeen oppilaat integroituvat taidot ja ikä huomioon ottaen normaaliluokkiin. Valmistavaa opetusta annetaan luokkamuotoisesti silloin, kun oppilaita on vähintään neljä. Valmistavan luokan opetuksesta huolehtivat asiaan perehtynyt luokanopettaja ja hänen apunaan koulunkäynninohjaaja. Päätös luokkasijoituksesta pohditaan yksilöllisesti jokaisen oppilaan kohdalla erikseen kuunnellen oppilasta itseään sekä hänen vanhempinsa toivomuksia.

Savonlinnassa valmistavan opetuksen lisäopetusta järjestetään harkinnan ja tarpeen arvioinnin mukaan ensisijaisesti niille 6-9. luokkien valmistavan opetuksen oppilaille, joilla ei ole vielä riittävää peruskielitaitoa koulun opetuskielessä.

Valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestäminen on kuvattu tarkemmin opetussuunnitelman luvussa 5.4.4 Perusopetuksessa järjestettävä valmistavan opetuksen lisäopetus.

Tavoitteena on, että jokainen peruskouluikäinen maahanmuuttotaustainen nuori saa peruskoulun päättötodistuksen ja että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin muiden kanssa. Savonlinnan aikuislukiossa on mahdollisuus suorittaa iltaopintoina aine- ja peruskouluopintoja aina päättötodistukseen asti.

YHTEISTYÖTAHOT

– pakolaissihteeri, sosiaalitoimi, seurakunta, Setlementtiyhdistys, terveydenhoito, vapaaehtoiset ryhmittymät / kummiperhe

Perusopetukseen valmistava opetus

–Oppimissuunnitelma ja pedagoginen arviointi laaditaan henkilökohtaisesti ja yhteistyössä esimerkiksi luokanohjaajan, luokanopettajan, luokanvalvojan, aineenopettajan ja vanhemman kanssa:

–Voidaan järjestää 6-10-vuotiaille vähintään 450 h ja sitä vanhemmille vähintään 500 h:

–Valmistavan opetuksen tarkoitus on suomen kielen oppimisen lisäksi tarkistaa oppilaan tiedot oppiaineiden keskeisistä sisällöistä.

–Tuntimäärä määräytyy oppilaan taitotason mukaan

–Yli 18-vuotiaille vasta maahan saapuneille nuorille opetus järjestetään muualla kuin peruskoulussa

Oppilaille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, opetetaan suomea toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän sijaan. Tämän opetuksen tulee vastata vuosiviikkotunneiltaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen opetusta. Yläluokilla opetus eriytetään:

Savonlinnassa perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään sekä valmistavan opetuksen ryhmissä, että integroituna yleisopetukset ryhmiin. Valmistavan opetuksen

ryhmien tarve tarkistetaan lukuvuosittain. Ryhmät perustetaan tarvittaessa ensisijaisesti Mertalan ja/tai Talvisalon kouluihin.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Omankielinen opetus

Omankielisellä opetuksella tarkoitetaan oppilaan omalla äidinkielellä tapahtuvaa opetusta, jossa käydään läpi suomalaisen peruskoulun oppisisältöjä. Opetus voi olla samanaikaista tai erikseen annettava tukiopetusta. Arviointi suoritetaan yhdessä suomalaisen luokan- tai aineenopettajan ja omakielisen opettajan kanssa.

Oman äidinkielen / kotikielen opetus

Oman äidinkielen (kotikielen) opetusta annetaan oppilaalle 2 tuntia viikossa. Opetus voidaan järjestää koulupäivän ulkopuolella keskitetysti jossakin koulussa. Oman äidinkielen opetukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Savonlinnan kotoutumisohjelma

Savonlinnan esi- ja perusopetukseen on tehty monikulttuurisuussuunnitelma, joka on opetussuunnitelman liitteenä.

Maahanmuuttotaustaisen oppilaan suomen kielen tasoa arvioidaan opiskelun edetessä. Arviointia tekevät yhdessä oppilasta opettavat opettajat. Arvioinnissa voidaan hyödyntää Opetushallituksen kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kielitaidon_tasojen_kuvausasteikko.pdf

Oman äidinkielen opetusta järjestetään harkinnan mukaan. Mikäli kieliryhmä on riittävän suuri (väh. 12 oppilaan ryhmä) opetuksen järjestäjä järjestää oppilaille oman äidinkielen opetusta. Opetus tapahtuu koulupäivän ulkopuolisena aikana.

LIITE 3 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAK OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT SEKÄ OPPILAAK OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI

Sivu päivitetty 5/2026, voimaan 1.8.2026 alkaen